

WAT KAN DE EUROPESE MALACOLOGISCHE UNIE ZOAL DOEN ?

Op het internationale malacologencongres 1962 te Londen was iedereen voldaan toen, na lange deliberaties, eindelijk een vorm voor een overkoepelende organisatie gevonden was. De Unitas Malacologica Europaea werd opgericht. Velen melden zich direct aan als lid en een bestuur werd benoemd. Het doel der Unie is: bevordering van internationale samenwerking tussen malacologen. Haar eerste besluit was, op gezette tijden een malacologisch congres te organiseren. Dit besluit nu, zou op zich zelf al belangrijk genoeg geweest zijn om de oprichting van de Eur. Mal. Unie te rechtvaardigen. Het persoonlijk contact is het beste middel tot samenwerking. Om het belang hiervan te beseffen vergelijk men de huidige toestand maar eens met die van een eeuw geleden toen het reizen veel moeilijker was, en taal- en politieke barrières vaak doorliepen tot ver in het domein der malacologie.

Toen de Londense week achter de rug was, bleef het zo bijzonder geslaagde congres nog lange tijd een punt van gesprek bij ontmoetingen tussen malacologen. Daarbij rezen ook vragen. Wat voor taak wacht verder eigenlijk deze Unie? Internationale samenwerking is een magisch slagwoord van deze tijd, maar kan de Unie in dit opzicht veel meer doen dan het bevorderen van een veelzijdig contact? En is het bestuur van de U.M.E. eigenlijk niet anders dan een congrescomité? Wat voor voordelen heeft het betalend Unielid? Hoe denkt de Unie haar ledental uit te breiden, als de voordelen voor leden en niet-leden dezelfde zijn?

In een gedachtenwisseling die de heer Forcart en ik onlangs hierover hadden, kwamen wij tot de slotsom, dat de taak van de U.M.E. veel breder kan zijn dan alleen "congressen organiseren" en "contact bevorderen". Een instelling als deze biedt vooral de mogelijkheid tot het aanbevelen van gemeenschappelijk gekozen richtlijnen, en van het stimuleren van projecten en het coördineren van de uitvoering daarvan. Ik heb beloofd de hoofdzaken van onze gedachtenwisseling op papier te zullen zetten. Zij zijn bedoeld als suggesties voor de agenda van het volgende congres dat in 1965 in Kopenhagen gehouden zal worden. Ik hoop, dat anderen hun ideeën eveneens te berde zullen brengen.

1. Handboek van de molluskenfauna van Europa. Amerika heeft zijn "Landmollusca of North America". In Europa, waarvan de molluskenfauna stellig al beter bekend is dan van de Verenigde Staten, bestaat een dergelijk recent handboek niet. Men is hier doorgaans aangewezen op nationale of regionale determineerwerken. Een samenvattend werk zou een enorme stimulans zijn voor verder onderzoek. Het is duidelijk, dat dit niet door één persoon geschreven kan worden. Aan de andere kant lijkt het niet nodig voor elke groep een specialist te nemen. Het werk zou namelijk beperkt moeten zijn tot een samenvatting van de huidige kennis om als basis voor verder onderzoek te kunnen dienen. Het is duidelijk, dat de U.M.E. zulk een project niet zal kunnen bekostigen. Maar als eenmaal tot samenwerking besloten is, een werkschema vastgesteld en een begroting gemaakt is, moet het mogelijk zijn de nodige subsidies te vinden. De eerste etappe tot een handboek zou moeten zijn: publicatie van een volledige lijst van de in Europa levende soorten mollusken.

2. Lijst van auteursnamen, met vermelding van verblijfplaats der betreffende collecties. Sommige musea publiceren stelselmatig een catalogus hunner typen. Voor de systematiek van fundamenteel belang. Door de enorme hoeveelheid typen zal echter dit werk nooit over de gehele linie voltooid kunnen worden. Is het daarom niet beter voorlopig lager te schieten en eerst een alfabetische lijst te publiceren van

de namen van alle auteurs met opgave van de verblijfplaats hunner collecties ? Een specialist die het authentieke materiaal van een bepaalde auteur wil inzien, kan op grond van zo'n lijst wel beoordelen, waar hij het gezochte materiaal zou kunnen verwachten. In het jubileumnummer van de honderdjarige Journal de Conchyliologie werd van een aantal Europese musea een beknopte inventaris gegeven. Doch dit overzicht is verre van compleet. Het zijn vooral de kleinere musea waarvan niet bekend is, welke molluskenverzamelingen er zich bevinden. Wie weet bijvoorbeeld, om mij alleen tot Frankrijk te beperken, dat de collectie Dupuy in Toulouse bewaard wordt, die van Bérillon in Bayonne, die van Dupuis in St.-Omer, die van Germain in Angers; dat de verzameling van Morelet indertijd verkocht werd aan Fulton in London, en dat die van Baudon vernietigd werd tijdens de tweede wereldoorlog, enz. ?

3. Typen uitsluitend in openbare collecties. Een particuliere verzameling stijgt in waarde, zowel wetenschappelijk als commercieel naar mate er meer holo- en paratypen in voorkomen. Een verzamelaar echter voor wie het verzamelen niet doel maar middel is, vindt het vanzelfsprekend, dat een holotype openbaar bezit is en derhalve thuis hoort in een openbare collectie. Zelfs als er van de betreffende soort maar één exemplaar bekend is. Voorstel agendapunt voor het a.s. Kopenhaagse congres: afspraak of besluit om geen nieuwe soort of ondersoort te publiceren zonder dat het holotype daarvan in een openbare verzameling wordt gedeponeerd. Dit beginsel zou niet alleen aanvaard moeten worden door auteurs, doch ook door musea en redacties van malacologische tijdschriften. Elk malacologisch tijdschrift behoorde aan publicatie van een nieuwe soort de conditio sine qua non te verbinden, dat het holotype in een museum gedeponeerd wordt.

Aan deze suggesties voeg ik persoonlijk nog enkele ideeën toe.

4. Lijst van afkortingen van museumnamen. Er bestaat een lijst van afkortingen van tijdschriften, en ook een van auteursnamen. Het gebruik van deze afkortingen in publicaties bespaart ruimte en verhoogt de uniformiteit m.a.w. de leesbaarheid. Voor museumnamen bestaat, bij mijn weten, een dergelijke lijst niet. Een auteur die in zijn publicatie materiaal uit veel musea vermeldt, gebruikt zijn eigen afkortingen. Daartoe moet steeds weer eerst een verklaring der afkortingen gegeven worden. Sommige afkortingen zijn algemeen aanvaard. Zo bijvoorbeeld SMF voor Senckenberg Museum Frankfurt. Het lijkt mij gewenst, dat een algemeen aanvaarde lijst van afkortingen van Europese natuurhistorische musea, die een molluskencollectie bezitten, gepubliceerd wordt. In komende publicaties kan dan volstaan worden hiernaar te verwijzen.

5. Publicatie van het handschrift van bekende malacologen. Over verdienstelijke malacologen wordt na hun dood een levensschets gepubliceerd, doorgaans vergezeld van een bibliografie en dikwijls ook van een portret met handtekening. Van uit een oogpunt van geschiedenis der malacologie zijn deze necrologieën belangrijk. Echter ontbreekt er meestal een belangrijk element aan, namelijk een facsimile van het handschrift van de overledene. Het handschrift is een bij uitstek individueel portret en karakterologisch interessant. Kennis van veel handschriften is bovendien zeer nuttig bij de bestudering van oude collecties. Niet zelden komt men materiaal tegen waarvan de documentaire waarde onbekend is, doordat men niet in staat is het handschrift te identificeren. Agendapunt: afspraak om voortaan bij elke necrologie een halve bladzijde handschrift te reproducere, evenals enkele beschreven etiketten. In de tweede plaats zou het nuttig zijn als elk museum, ter beschikking van onderzoekers, een zo compleet mogelijke geordende collectie handschriften van auteurs bij de hand zou hebben. Door lange ervaring hebben vooral auteurs van de oudere generatie een grote kennis van handschriften. Jongere malacologen hebben doorgaans niet de gelegenheid zich in de praktijk zo'n schat van ervaring meester te maken, omdat tegenwoordig de meeste brieven getikt worden. Het is van belang, deze ervaring niet verloren te laten gaan. Agendapunt: aan de redacties van malacologische tijdschriften voorstellen, elk een nummer te wijden aan facsimile's van handschriften van bekende auteurs.

6. Ledenwerving U.M.E. Een vereniging met alleen stichtingsleden gaat op de duur aan bloedarmoede lijden. Als aan een lidmaatschap geen praktische voordelen verbonden zijn, kan men even goed niet-lid zijn. Conclusie: praktische voordelen voor leden creëren, bijvoorbeeld vrijstelling inschrijfgeld volgend congres; of reductie lidmaatschap van een der bestaande verenigingen; of reductie bij aanschaffing van bepaalde boekwerken; reductie op maaltijden of excursies tijdens congresdagen; prioriteit bij kamerreservering. Ik noem maar enkele mogelijkheden. Maar een punt van bespreking moet het worden. Anders gaat het er op lijken, dat de Unie-leden door middel van hun contributies de congres-onkosten van deelnemersnietleden betalen. Ten slotte een detail, pro memorie: het Unie-lidmaatschap diene op de een of andere manier te blijken uit het naamkaartje dat de deelnemers aan het

het a.s. Kopenhaagse congres op hun revers gespeld krijgen. Bijvoorbeeld een andere kleur of een teken.

J.G.J. Kuiper.